

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

Katowice, dnia 1 grudnia 2009 r.

**Pani
Teresa Sontag
Dyrektor
Szkoły Podstawowej Nr 5
w Orzeszu Zazdrości**

LKA-410-33-01/2009
P/09/069

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach przeprowadziła kontrolę w Szkole Podstawowej nr 5 w Orzeszu Zazdrości, zwaną dalej „Szkołą”, w zakresie realizacji wychowania fizycznego i sportu w szkołach publicznych w latach szkolnych 2007/2008 i 2008/2009.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 4 listopada 2009 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Pani Dyrektor niniejsze

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działania Szkoły w zakresie spraw objętych kontrolą.

Powyzszą ocenę uzasadniają następujące oceny cząstkowe i ustalenia kontroli:

1. NIK negatywnie ocenia niezapewnienie odpowiednich warunków do prowadzenia lekcji wychowania fizycznego i uprawiania sportu w Szkole.

1.1 Szkoła nie dysponowała salą gimnastyczną, a lekcje wychowania fizycznego oraz zajęcia ruchowe, w zależności od warunków pogodowych, prowadzono na korytarzu o powierzchni ok. 40 m², na którym ćwiczyło od 9 do 31 uczniów lub na jednym

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

z dwóch boisk. Boiska nie były zabezpieczone ogrodzeniem, a bezpośrednio za jedną z bramek boiska trawiastego znajdował się budynek mieszkalny, nie oddzielony od boiska siatką. Stan techniczny boisk zagrażał wypadkami z uwagi na nierówne powierzchnie i zniszczenia powstałe, m.in. w wyniku prowadzonej inwestycji (budowy od maja 2008 roku sali gimnastycznej). Podczas obserwacji lekcji klasy II, w czasie zajęć ruchowych prowadzonych na boisku asfaltowym (zajętym w części przez materiał budowlany - piasek), zaobserwowano zbytne zagęszczenie uczniów i brak bezpiecznych odległości podczas ćwiczeń uczniów. Ponadto brak wydzielonych pomieszczeń powodował konieczność przebijania się uczniów na lekcje wf w ogólnodostępnej szatni dla uczniów lub w klasach.

W wyniku powyższych ustaleń oraz w związku z nienależytym zabezpieczeniem drogi uczniów do szkoły podczas prac budowlanych, w toku kontroli kontroler NIK poinformował Panią Dyrektora o bezpośrednim niebezpieczeństwie zagrożenia życia lub zdrowia uczniów i pracowników Szkoły. Dyrektora Szkoły natychmiast podjęła działania, w tym zabezpieczyła wejście uczniów do szkoły. Wyjaśniła ponadto, że remont boisk nastąpi po wybudowaniu sali gimnastycznej.

1.2. Wyposażenie Szkoły w sprzęt sportowy nie było dostateczne. Sprzęt i urządzenia sportowe użytkowane przez Szkołę były kilkunastoletnie (ich stan uniemożliwiał określenie daty zakupu). W okresie objętym kontrolą nie zakupiono żadnego sprzętu ze środków budżetowych, a jedyny nowszy sprzęt, otrzymany jako nagroda, nie posiadał stosownych certyfikatów bezpieczeństwa, wymaganych zgodnie z § 9 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach². Dyrektora Szkoły wyjaśniła, że dotychczasowy sprzęt musi być wymieniony, a zakup nowego planuje się po oddaniu do użytku nowej sali gimnastycznej.

1.3. NIK zwraca uwagę, że w Szkole pielęgniarka pełniła dyżur tylko w 1 dzień tygodnia, co w ograniczonym zakresie zapewniało pomoc medyczną podczas lekcji wychowania fizycznego i zajęć ruchowych. Należy podkreślić jednak, że nauczyciel wychowania fizycznego ukończył kurs z zakresu „Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach”, a nauczyciele prowadzący zajęcia ruchowe w klasach I-III kurs z tematu

² Dz. U. z 2003 r., Nr 6, poz. 69 ze zm.

„Postępowanie w razie wypadków i sytuacjach zagrożeń, w tym zasady udzielania pomocy przedlekarskiej”.

2. Zajęcia z wychowania fizycznego oraz zajęcia ruchowe zaplanowano zgodnie z Ramowym planem nauczania, zawartym w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych³. NIK negatywnie ocenia jednak fakt, iż w wyniku częstych wyjazdów nauczyciela wychowania fizycznego na zawody i wycieczki szkolne, a także wskutek pracy tego nauczyciela w innej szkole, w roku szkolnym 2007/2008 obowiązkowo 4 godzin w tygodniu dla każdej z grup (dziewcząt i chłopców) nie zrealizowano w 48 % tygodni, a w roku 2008/2009 odpowiednio w 50 %.
3. NIK negatywnie ocenia niedostosowanie programów nauczania, przyjętych przez nauczyciela wychowania fizycznego oraz nauczycieli nauczania zintegrowanego, do warunków jakie panują w Szkole. Dyplomowany nauczyciel wychowania fizycznego prowadził zajęcia wychowania fizycznego w oparciu o program z roku 1999, dopuszczony zgodnie z art. 22 a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty⁴, którego nie modyfikowano od roku 1999 i który nie zawierał opisu założonych osiągnięć uczniów po realizacji programu każdej z klas: IV, V i VI. Nauczyciele nauczania zintegrowanego (dyplomowany i kontraktowi) nie opracowali planów dydaktycznych, a jedynie korzystali z poradników metodycznych, zawierających przykłady rozkładów materiałów, nie dokonując żadnych ich modyfikacji uwzględniających bazę Szkoły, potrzeby i zainteresowania uczniów. Realizowane programy nauczania nie uwzględniały indywidualizacji pracy, np. z uwagi na niepełnosprawności ruchowe.
4. W świetle § 7 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 19 lutego 2002 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji⁵, w ocenie NIK nierzetelnie dokumentowano proces dydaktyczny wychowania fizycznego oraz nauczania zintegrowanego, w zakresie odnotowywania w dzienniku lekcyjnym tematów przeprowadzonych zajęć, ponieważ:
 - w tygodniowym rozkładzie zajęć oraz w dzienniku lekcyjnym klasy VI na rok 2007/2008 uwzględniono 3 godziny lekcyjne wychowania fizycznego. Czwarta obowiązkowa godzina wychowania fizycznego realizowaną na wynajmowanej sali

³ Dz. U. Nr 15, poz. 142 ze zm.

⁴ Dz.U. z 2004 r., Nr 256, poz. 2572 ze zm.

⁵ Dz. U. Nr 23, poz. 225 ze zm.

gimnastycznej, dokumentowano w dzienniku zajęć pozalekcyjnych, a nie w dzienniku lekcyjnym;

- w dziennikach lekcyjnych klas I-III w roku szkolnym 2008/2009 dokonywano zapisu „wyjazd na basen” i nie wyszczególniano tematyki zajęć;
- nauczyciel nauczania zintegrowanego – stażysta nie dokonywał zapisów w dzienniku lekcyjnym w klasie I w roku szkolnym 2009/2010, ponieważ nie wiedział w jaki sposób go wypełniać.

Ponadto, NIK zwraca uwagę, że na podstawie dzienników lekcyjnych klas I-III za lata 2007/2008 i 2008/2009 nie było możliwe ustalenie ilości godzin przeprowadzonych zajęć ruchowych. Nauczyciele nauczania zintegrowanego wpisywali do dziennika lekcyjnego tematy zgodnie z zapisami podanymi w przewodnikach metodycznych, w których często nie uwzględniono tematyki zajęć ruchowych, pomimo ich występowania w scenariuszach lekcji;

5. Nauczyciele wychowania fizycznego i nauczyciele nauczania zintegrowanego posiadali kwalifikacje zgodne z §§ 2 – 4 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 10 września 2002 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli⁶.

Jeden spośród czterech nauczycieli (dyplomowany nauczyciel wychowania fizycznego) ukończył studia podyplomowe w zakresie gimnastyki korekcyjnej oraz dodatkowo uzyskał tytuł instruktora sportu z piłki siatkowej. Pozostali nauczyciele nie uczestniczyli w szkoleniach z tematyki zajęć ruchowych.

Dyrektorka Szkoły nie opracowała wieloletniego planu doskonalenia zawodowego nauczycieli, stosownie do wymogów § 6 ust. 1 i ust. 3 Rozporządzenia Ministra Edukacji z 29 marca 2002 r. w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli pomiędzy budżety poszczególnych wojewodów, form doskonalenia zawodowego dofinansowanych ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków⁷. W planach rocznych nie uwzględniono szkoleń w zakresie wychowania fizycznego i zajęć ruchowych. Nauczyciele nie mieli możliwości korzystania z porad doradcy metodycznego

⁶ Dz. U. Nr 155, poz. 1288 ze zm., uchylony z dniem 1 września 2009r.

⁷ Dz. U. z 2002 r., Nr 46, poz. 430

oraz innych form doskonalenia zawodowego z zakresu wychowania fizycznego i zajęć ruchowych.

6. Zdaniem NIK, nadzór pedagogiczny sprawowany przez Panią Dyrektor nad pracą nauczycieli wychowania fizycznego i nauczycieli nauczania zintegrowanego w zakresie zajęć wf i ruchowych, w okresie objętym kontrolą, nie był wystarczający, bowiem ograniczył się do dwóch hospitacji zajęć wf w roku 2007/2008. Zgodnie z art. 33 ust. 1 i 2 ustawy o systemie oświaty, nadzór pedagogiczny polega m.in. na ocenianiu stanu i warunków działalności dydaktycznej oraz na analizowaniu i ocenianiu efektów tej działalności. W ramach nadzoru nie zidentyfikowano – stwierdzonych w toku kontroli NIK – nieprawidłowości w zakresie realizacji zajęć wychowania fizycznego. Za jedyną stwierdzoną w trakcie kontroli analizę w powyższym zakresie, NIK uznała ocenę przeprowadzoną przez Panią Dyrektor wpływu udziału nauczyciela w formach doskonalenia zawodowego na jakość prowadzonych przez niego zajęć, w wystąpieniu o nagrodę do Śląskiego Kuratora Oświaty.
7. Stwierdzono przypadki nieprzestrzegania odpowiedniego podziału na grupy na lekcjach wychowania fizycznego. W roku szkolnym 2007/2008 w klasie VI, w sytuacji nieobecności nauczyciela prowadzącego jedną z grup, łączono grupy razem, a liczba uczniów uczestnicząca wtedy w zajęciach wynosiła do 31 osób, co było niezgodnie z § 6 ust. 5 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. oraz § 6 pkt 5 Statutu Szkoły.
8. NIK zwraca uwagę na fakt, że pomimo braku w Szkole uczniów stale zwolnionych z lekcji wychowania fizycznego, w klasach IV-VI średnia liczba uczniów obecnych na zajęciach w 2007/2008 wyniosła 80 %, przy średniej frekwencji uczniów na lekcjach ogółem – 94 %. Obecność na zajęciach wychowania fizycznego była więc o 14 % niższa od obecności uczniów w Szkole. W roku 2008/2009 sytuacja ta uległa poprawie, a obecność na zajęciach wychowania fizycznego była niższa od obecności uczniów w Szkole o 5 %, przy średniej frekwencji uczniów na lekcjach ogółem 95 %. Wyniki badania ankietowego przeprowadzonego w toku kontroli wskazują, że jedną z przyczyn opuszczania zajęć był brak odpowiedniej bazy sportowej. Uczniowie klasy VI, w celu urozmaicenia zajęć wychowania fizycznego zaproponowali w 37 % zwiększenie ilości sprzętu sportowego, a w 22 % inną formę prowadzenia zajęć przez nauczyciela.
9. W roku 2007/2008 w klasach IV-V i w roku 2008/2009 w klasach IV-VI czwartą godzinę zajęć wychowania fizycznego włączono w tygodniowy plan lekcji. W roku 2007/2008

w klasie VI prowadzono w formie pozalekcyjnych zajęć - na sali gimnastycznej, jako SKS.

Oferta stałych dodatkowych form aktywności, zaproponowana przez Szkołę, była niewielka z powodu braku sali gimnastycznej. W ww. okresie w Szkole zorganizowano kółko taneczne dla klas IV-VI, jednak zajęcia te prowadzono tylko przez miesiąc, oraz w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych półroczną naukę gry w tenisa stołowego dla klas IV-VI, a dla klas I-III gry i zabawy ruchowe.

Jako regularne zajęcia nadobowiązkowe realizowano wyłącznie SKS (2 godziny w tygodniu) na sali gimnastycznej Gimnazjum nr 2 w Orzeszu. W zajęciach pozalekcyjnych w roku 2007/2008 brało udział 39 uczniów, tj. 29 % uczniów Szkoły, a w roku 2008/2009 – 63 uczniów, tj. 47 % uczniów Szkoły.

NIK pozytywnie ocenia umożliwienie od roku 2008/2009 uczniom klas I-III nauki pływania.

Zajęcia z gimnastyki korekcyjnej, dotyczyły tylko uczniów klas I-III i objęły w roku szkolnym 2007/2008 33 % dzieci. Rodzice pozostałych uczniów nie przedstawili dokumentów kwalifikacji lekarskiej dziecka na gimnastykę korekcyjną.

10. W przypadkach nieobecności nauczyciela wychowania fizycznego, ze względu na bezpieczeństwo dzieci, jak również w celu wykorzystania czasu pracy uczniów, zazwyczaj nauczyciel w zastępstwie prowadził zajęcia ze swojej specjalności. Występowały też przypadki zwalniania klas z pierwszej lub ostatniej lekcji. W jednym przypadku stwierdzono, że lekcję wychowania fizycznego z tematu nauka gry w tenisa stołowego, w zastępstwie poprowadził nauczyciel nauczania zintegrowanego, który nie posiadał stosownych do tego kwalifikacji.
11. NIK nie wnosi uwag do sposobu prowadzenia lekcji przez nauczycieli (na podstawie przeprowadzonych czterech obserwacji – jednej lekcji wychowania fizycznego i trzech zajęć ruchowych). Stwierdzono, że nauczyciele osiągnęli założone cele lekcji, stosowane przez nich metody pracy i formy organizacyjne aktywizowały uczniów oraz były odpowiednie do przyjętych celów lekcji, a sprzęt sportowy wykorzystywany podczas zajęć był stosowny do przyjętych metod pracy.
12. NIK pozytywnie ocenia przedmiotowy system oceniania opracowany i stosowany przez nauczyciela wychowania fizycznego. System ten był zgodny z przepisami Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 30 kwietnia 2007 r. w sprawie

warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych⁸, a także Wewnętrznym Systemem Oceniania Szkoły, zawartym w § 5 Statutu Szkoły. W trakcie obserwacji ww. lekcji wychowania fizycznego stwierdzono, że nauczyciel stosował przyjęte wymagania i kryteria, określone w przedmiotowym systemie oceniania. Zastrzeżenie NIK odnosi się do nieopracowania przedmiotowego systemu oceniania uczniów z niesprawnościami ruchowymi, pomimo że do Szkoły uczęszczali również uczniowie z takimi niesprawnościami.

13. NIK pozytywnie ocenia uczestnictwo uczniów Szkoły w różnego rodzaju zawodach sportowych oraz osiągnięte tam sukcesy. W zawodach międzyszkolnych, w roku 2007/2008, w 18 dyscyplinach sportowych brało udział 182 uczniów, a miejsca od I do III uzyskało 134 uczniów. W roku 2008/2009 w 16 dyscyplinach sportowych brało udział 155 uczniów, miejsca od I do III uzyskało 101 uczniów. W zawodach powiatowych i rejonowych brało udział w roku 2007/2008, w 10 dyscyplinach sportowych - 53 uczniów, miejsca od I do III uzyskało 36 uczniów. W roku 2008/2009 w 7 dyscyplinach sportowych brało udział 42 uczniów, miejsca od I do III uzyskało 23 uczniów. Ponadto uczniowie klas I-III zdobywali liczne nagrody w zawodach pływackich. W okresie objętym kontrolą Szkoła podjęła także współpracę z Miejskim Klubem Sportowym „Sokół” i Klubem Sportowym „Polonia”. W wyniku tej współpracy 6 uczniów Szkoły trenujących piłkę nożną zakwalifikowano do powyższych klubów.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1. Zapewnienie bezpiecznych warunków prowadzenia zajęć sportowych w ramach posiadanej bazy sportowej oraz podejmowanie działań w celu zintensyfikowania prac związanych z budową sali gimnastycznej.**
- 2. Nabywanie sprzętu sportowego posiadającego stosowne atesty bezpieczeństwa.**
- 3. Zapewnienie pełnej realizacji zajęć wychowania fizycznego.**
- 4. Rzetelne dokumentowanie przebiegu zajęć wychowania fizycznego, zajęć ruchowych oraz nauczania zintegrowanego.**
- 5. Podjęcie działań w celu dostosowania programów nauczania do warunków panujących w Szkole.**

⁸ Dz. U. Nr 83, poz. 562 ze zm.

6. Rozpoznanie potrzeb szkoleniowych nauczycieli nauczania zintegrowanego oraz zintensyfikowanie kształcenia i korzystania z porad doradcy metodycznego.

7. zwiększenie nadzoru pedagogicznego nad organizacją i przebiegiem zajęć wychowania fizycznego i zajęć ruchowych.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Panią Dyrektor, w terminie 15 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Pani prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.